

UNELE ASPECTE PRIVIND „CAZUL” MITROPOLITULUI GURIE GROSU AL BASARABIEI

SOME ASPECTS OF THE CASE OF GURIE GROSU,
THE FIRST METROPOLITAN OF BESSARABIA

Vasile SECRIERU

Abstract: *The Metropolitan Gurie is „suspended” and retired by the Holy Synod in November 1936 . The Bishop was acused in the Diocesan Assembly that he would have practiced „absolutist” management methods . Many intellectuals among whom were Nicolae Iorga ,C. Cernăianu, Sebastian Teodorescu, Nicolae Popescu-Prahova defended Metropolitan Gurie. Being forced to retire from the position he held, Metropolitan Gurie Grosu will be set at Cernica Monastery, where he will be buried in November 14, .1943.*

Keywords: *Gurie Metropolitan, monastery, the Diocesan Council, Archbishop Arhimandrite*

O problemă pe care ne propunem s-o tratăm în continuare este cea a „cazului Gurie”. În noiembrie 1936, Mitropolitul Gurie este „suspendat”, de Sfântul Sinod, din funcția pe care o deținea, iar mai apoi este pensionat. Ne propunem să analizăm unele cauze care au dus la înlăturarea sa.

S-a vehiculat atunci ideea că mitropolitul Gurie s-a înconjurat de o „camarilă”, compusă din preotul compromis moral, Cecati, arhimandritul Antonie Harghel, pe care Gurie îl numise vicar eparhial, precum și fratele său, preotul Andrei Grosu.

Mitropolitul i-a retras preotului Cecati numirea în rangul de protopop, dar în același timp a hotărât printr-un *Jurnal*, emis la 15 ianuarie 1936, dizolvarea Secției Administrative a Consiliului Eparhial. În sprijinul acestei măsuri a adus următoarele argumente: ședințele secției se țineau într-o atmosferă de neîncredere între membrii ei, de discuții violente, lipsite uneori chiar de bunăcuviință; aceste raporturi nu asigurau obiectivitatea, legalitatea hotărârilor luate, mai ales în privința numirilor și transferărilor de clerici; consilierii referenți n-au executat ordinele arhiepiscopului Gurie privitoare la unele transferări și cercetări. În locul secției dizolvate s-a constituit o comisie executivă interimară și alta care să se ocupe cu efectuarea unei anchete.

Hotărârea Mitropolitului Gurie a avut efectul unei bombe, fiind comentată și „mediatizată”. Cei vizați s-au plîns imediat la „centru”.

Mitropolitul a fost acuzat, în Adunarea Eparhială că ar fi practicat metode de conducere „absolutiste”, a fost „somet” să renunțe la „camarilă”.

Ministerul Cultelor a anulat jurnalul Mitropolitului ca fiind „fără competență și temei legal”. Potrivit deciziei ministeriale, „Secțiunea Administrativă a Consiliului Eparhial se menținea cu toate drepturile și atribuțiile ei, până ce Adunarea Eparhială se va pronunța în această privință”.

Decizia ministerială, atacurile la adresa sa din Adunarea eparhială dădeau „cale liberă” celei de a doua faze a „complotului”, cea în care aveau să i se aducă învinuiri, care transferau „cazul” său în domeniul penal. Dumitru Tapciu ridicase în Senat proble-

ma exploatării averilor Arhiepiscopiei Chișinăului, stăruind în special asupra regimului de administrare a unei păduri de 500 ha. Sesizarea n-a avut atunci rezultatele dorite. Acum aceasta a fost repusă pe tapet, de aici formulându-se o serie de acuze la adresa lui Gurie¹. Principalele acuze ce i se aduceau mitropolitului Gurie erau:

Administrarea și gestionarea incorectă a pădurii de la Rădeni și Bumbăta, dată în folosință Mitropoliei Basarabiei. Era acuzat că ar fi beneficiat personal de veniturile rezultate din exploatarea patrimoniului „Casei arhieresti”, de încasarea unor venituri în beneficiu personal de la Mănăstirea Hîrjăuca, precum și de efectuarea unui împrumut bănesc de la aceeași mănăstire, pe numele fratelui său, preotul Andrei Grosu, al cărui girant devenise.

Pădurea despre care era vorba a fost dată în folosință Arhiepiscopiei Chișinăului în mai 1924, printr-o decizie a Ministerului Agriculturii și Domeniilor, pentru a se asigura nevoile de combustibil ale instituțiilor acesteia. Singura cauză convenită în momentul predării, a fost aceea ca pădurea să fie utilizată „după cum va crede de cuviință ierarhul, în funcție de necesități”. Pînă în 1932, pădurea a fost folosită neținîndu-se seama de legea contabilității publice.

Referindu-se la împrumutul pe care îl făcuse la Mănăstirea Hîrjăuca, mitropolitul spunea că acesta era un împrumut obișnuit, în virtutea unei practici curente².

În decursul anului 1936, situația creată la Mitropolia Basarabiei a făcut obiectul a trei anchete independente. Ancheta, inițiată de Ministerul Cultelor și a Artelor, condusă de preotul Dumitru Antal; ancheta dusă de Sfântul Sinod, compusă din episcopul Cosma Petrovici și preotul C. Dron.

Cea de-a treia anchetă era cea a Consiliului Eparhial, condusă de preotul Leon Trofimov. Rezultatele anchetelor au fost diferite atît în privința constatărilor cît și în cea a concluziilor. În unele privințe s-au și contrazis între ele. Dintre cele trei anchete s-a ținut cont numai de cea a Ministerului Cultelor și Artelor. Ținînd seama de rezultatele acesteia, ministrul Cultelor și Artelor a emis o „Deciziune” în care se stipula, printre altele, că mitropolitul Gurie „abuzînd de situațiunea Sa, călcînd dispozițiunile Legii și Statutului pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române, cît și ale legii contabilității publice, mînuind singur și fără drept bunurile aparținînd Eparhiei, a pricinuit, printr-o gestiune neregulată și frauduloasă, fraudele constatate prin actele de mai sus (trimitere la actele „anchetei Antal”)”.

În consecință, ministrul Cultelor și Artelor, Victor Iamandi, a decis următoarele:

Art. I. I. Prea Sfințitul Mitropolit Gurie al Basarabiei este obligat la plata sumei de 11.407.224 lei, plus dobînzile legale. Se mai oblică i.P. Sfințitul Gurie la suma de 764.050 lei capital, cu procentele legale, de la 1930, pînă la achitare, plus renta de împrumut de 1.475.000 lei valoarea nominală.

Art. II. Se dă în debitul Administrației financiare a județului Lăpușna spre a fi urmărit pentru plata sumelor arătate mai sus, în orice avere mobilă sau imobilă (urmează specificarea instituțiilor pe numele și la dispoziția cărora se vor încasa sumele, în speță Mitropolia Basarabiei, prin Consiliul Eparhial și Mănăstirea Hîrjăuca). (...)

Art. III. Deciziunea de față se dă cu drept de apel la Înalta Curte de Conturi, în

¹ Boris Buzilă, *Din istoria vieții bisericești din Basarabia (1812-1918; 1918-1944)*, București-Chișinău, Ed. Fundației Culturale Române și Ed. Știința, 1996, pp. 303-305.

² Ibidem, pp. 305-306.

termen de două luni de la comunicare.

Art. IV. D-I director al Contabilității și controlului financiar este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a dispozițiilor de această Decizie. Semnează, Ministru: Victor Iamandi. Actul poartă nr. 186.164/1936 și este datat 4 noiembrie 1936”³

Se va vedea în continuare care a fost poziția lui Gurie față de acest proces: „Nu administrarea acestor câteva bunuri litigioase și iară o deosebită însemnătate, puse acum în discuție, este cauza reală a conflictului de față, a procesului meu, - spune mitropolitul Gurie - ci, cauza reală este numai starea nenorocită și periculoasă, care s-a putut crea în Biserica Basarabiei mai ales în urma noilor legiuiri politico-bisericești și a curentelor de democratizare și politicianizare a Bisericii, curente care cu deosebire în Basarabia s-au accentuat și organizat, tinzând la întronarea presbiterianismului în locul autorității episcopale și a sovietizării conducerii bisericești prin uzurparea preorgativelor și drepturilor chiriare și, fiindcă m-am împotrivit, prin anularea mea cum vom vedea.”

Același Gurie Grosu arăta că: „în fața acestor curente distructive pentru Biserica ortodoxă din Basarabia, eu am crezut de datoria mea Sfântă să stau ca o stâncă neclintită în mijlocul valurilor înfuriate și să apăr cu prețul ființei mele principiile de bază ale Bisericii ortodoxe”⁴.

O serie de personalități românești, printre care Nicolae Iorga, C. Cernăianu, Sebastian Teodorescu, Nicolae Popescu-Prahova ș. a., au luat apărarea Mitropolitului Gurie.

Se pare că și Carol al II-lea a fost implicat în „cazul Gurie”. După abdicarea regelui, arhimandritul Ioil Babacă, cunoscător a vieții bisericești din Basarabia acelor ani, scria: „Considerînd că Regele este primul gospodar, primul creștin, primul familist - între toate, supușilor de exemplu, înalt Prea Sfinția Sa (este vorba de Gurie, n.n.) în cuvîntarea sinodală de rigoare, în vara lui 1930, a dorit fostului Rege, din partea Basarabiei: „să trăiască mulți ani, împreună cu M. S. Regina Elena, atît de iubită de poporul basarabean”.

Iar cu ocazia ultimei vizite a Regelui la Chișinău, înainte de suspendarea ierarhului: „Mitropolitul Gurie încearcă încă o dată – după cinci ani – restabilirea armoniei și fericirii familiei regale, vădindu-și dorința fierbinte de a fi adusă în țară Regina-Mamă Elena și, perfect cunoscător al uzanțelor ortodoxe protocolare în Biserică, Mitropolitul Gurie nu a prilejuit intrarea fostului rege pe ușile împărătești în altar pentru motivul puternic că nu este sfințit, nu este unsul Domnului”. Se pare că Regele Carol al II-lea nu i-a iertat niciodată lui Gurie această ofensă⁵.

Fiind obligat să se retragă din funcția pe care o deținea, mitropolitul Gurie Grosu se va stabili la Mănăstirea Cernica, unde va fi și înmormântat, în anul 1943, 14 noiembrie.

3 Ibidem, pp. 309-310.

4 Mitropolitul Gurie al Basarabiei, Procesul și apărarea mea. Denunțarea Complotului apocaliptic, București, Tipografia A-B-C, 1937, p. 46.

5 Boris Buzilă, Op. cit., pp. 317-318.